

Lapsivaikutusten arviointi nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen aloituspaikoista lukuvuodelle 2025-2026

Taustaa

Lapsivaikutusten arvioinnin tarkoituksena on tunnistaa ja seurata eri ratkaisuvaihtoehtojen ja päätösten vaikutuksia lapsiin: millaisia hyötyjä tai haittoja päätöksillä ja toiminnalla aiheutetaan (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2023, Unicef). Lapsivaikutusten arviointi perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, erityisesti lapsen oikeuteen osallistua ja vaikuttaa sekä lapsen edun ensisijaisuuteen (THL 2023).

Tämä lapsivaikutustenarviointi on tehty nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen vuoden 2025 aloituspaikoista. Vaikutustenarviointi on tehty vuoden 2024 elokuussa, jolloin kyseessä on lapsivaikutusten ennakoarviointi. Arvioinnin pohjalla on käytetty elokuussa 2024 vantaalaisissa yläkouluissa opiskelevien 9. luokkalaisten suomenkielisten opiskelijoiden määrää. Vertailuarvona on käytetty vuoden 2024 aloituspaikkojen kattavuutta suhteessa 9. luokkalaisten määrään syyskuussa 2023. Ennakoarvioinnissa eri vaihtoehtojen vaikutuksia arvioidaan ennen päätöksen tekemistä. Lapsivaikutusten arvioinnissa on hyödynnetty aloituspaikkojen mitoituksessa huomioonotettavia kriteerejä sekä Vantaan Nuorisovaltuuston ja toisen asteen koulutuksen hallinnon näkemyksiä.

Lapsivaikutusten arviointi

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen aloituspaikkojen mitoituksessa tulee ottaa huomioon perusopetuksen päättävien ikäluokan koko, seuraavan vuoden talousarvioesitys, oppilaitosten tilat ja erityisen koulutustehtävän järjestämiseen myönnettyt luvat. Lapsivaikutusten arvioinnissa on vertailtu kolmea vaihtoehtoa: 1. aloituspaikkoja ei lisätä lukiokoulutukseen, 2. lukiokoulutukseen lisätään 50 aloituspaikkaa ja 3. lukiokoulutukseen lisätään yli 50 aloituspaikkaa. Näihin kolmeen vaihtoehtoon on päädytty edellä mainittujen kriteerien perusteella. Vaihtoehtoja on tarkasteltu kolmesta eri näkökulmasta: opiskelija, organisaatio ja henkilöstö sekä ympäristö.

Näkökulma	Aloituspaikkoja ei lisätä	Lisätään 50 aloituspaikkaa	Lisätään yli 50 aloituspaikkaa
Opiskelija			
Mitä vaikutuksia ratkaisulla on koulutukseen osallistumiseen?	Aloituspaikkoja tarjolla n. 49 prosentille Vantaan perusopetuksen päättäneistä. (vuonna 2024 aloituspaikkoja 50 % ikäluokasta) Koska opiskelupaikkoja ei ole tarjolla Vantaalla, perusopetuksen ja nivelvaihekoulutuksen	Lukiokoulutuksen aloituspaikkoja on noin 50,5 prosentille Vantaan perusopetuksen päättäneistä. Kevään 2024 yhteishaussa 54 % Vantaan perusopetuksen ja nivelvaihekoulutusten päättäneistä haki 1. hakutoiveenaan lukiokoulutukseen. Näistä n. 42 % haki	Aloituspaikkoja on tarjolla reilusti yli 51 %:lle peruskoulun päättävistä, mutta lukioon pääsy edellyttää vähintään 7.0 keskiarvon.

	päättävät päätyvät opiskelemaan yhä enemmän muihin kuntiin. Kevään 2024 yhteishaussa n. 54 % haki ensisijaisena hakutoiveena lukioon, ja näistä noin 58 % haki ensisijaisena hakutoiveena Vantaalle. Tämän pohjalta Vantaan lukioissa riittäisi aloituspaikka kaikille ensisijaisesti vantaalaisiin lukioihin hakeutuville.	ensisijaisena hakutoiveena muiden kuntien, kuten Helsingin lukioihin.	
Mitä vaikutuksia ratkaisulla on koulutuksen saavutettavuuteen?	Mikäli aloituspaikkoja ei ole tarpeeksi suhteessa perusopetuksen päättäviin, osa opiskelijoista joutuu matkustamaan kauemmas. Näin ollen opiskelijalla kuluu kauemmin aikaa koulumatkoihin. Mikäli hakijamäärät aloituspaikkoja kohden kasvavat, voi se nostaa sisään pääsyn keskiarvorajaa ja rajata opiskelijoiden pääsyä lukiokoulutukseen.	Kaikkia aloituspaikkojen lisäyksiä ei saada nykyisten lukioden yhteyteen, jolloin opiskelija voi joutua liikkumaan välituntien aikana pitkiäkin matkoja ja koulupäivä saattaa pidentyä kohtuuttomasti. Ryhmäkoot kasvavat, mikä heikentää opiskelijan saamaa yksilöllistä tukea. Tämä voi heikentää erityisesti tukea tarvitsevien opiskelijoiden opiskelumenestystä ja opintoihin kiinnittymistä.	Kaikkia aloituspaikkojen lisäyksiä ei saada nykyisten lukioden yhteyteen, jolloin opiskelija voi joutua liikkumaan välituntien aikana pitkiäkin matkoja ja koulupäivä saattaa pidentyä kohtuuttomasti. Ryhmäkoot kasvavat, mikä heikentää opiskelijan samaa yksilöllistä tukea. Tämä voi heikentää erityisesti tukea tarvitsevien opiskelijoiden opiskelumenestystä ja opintoihin kiinnittymistä.
Tukeeko ratkaisu yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua ja olla mukana koulutuksessa? Millaisia vaikutuksia	Mikäli keskiarvorajat nousevat aloituspaikkojen vähäisyyden vuoksi, poikien määrä lukiokoulutuksessa voi laskea.	Useammalla opiskelijalla on mahdollisuus jatkaa lukiokoulutuksessa. Tilojen ahtaus ja suuret ryhmäkoot voivat heikentää opiskelijan	Yhä useammalla on mahdollisuus jatkaa lukiokoulutuksessa. Tilojen ahtaus ja suuret ryhmäkoot voivat heikentää

ratkaisulla on tyttöjen, poikien tai muunsukupuolisten tasa-arvoisiin mahdollisuuksiin?	Keväällä 2025 yhteishaussa hakevat vantaalaiset opiskelijat voivat olla eriarvoisessa asemassa, koska aloituspaikkoja on aavistuksen verran vähemmän hakijoita kohden verrattuna vuoteen 2024.	saaman ohjauksen ja tuen laatua ja asettaa opiskelijoita sen vuoksi eriarvoiseen asemaan.	opiskelijan saaman ohjauksen ja tuen laatua ja asettaa opiskelijoita sen vuoksi eriarvoiseen asemaan.
Millaisia vaikutuksia päätöksellä on nuorten hyvinvointiin?	Syrjäytymisen riski voi kasvaa, jos nuoria jää paljon opintojen tai omien toiveidensa mukaisen opinnon ulkopuolelle. Mikäli opiskelija joutuu matkustamaan kauemmas lukiokoulutukseen, voi se heijastua hyvinvointiin pidentyvien koulumatkojen ja vähentyvän vapaa-ajan kannalta.	Mitä enemmän aloituspaikkoja on tarjolla, sitä useammalle voidaan tarjota paikkaa ensisijaisesta hakukohteesta. Tämä lisää opiskelijoiden motivaatiota opintoihin. Aloituspaikkoja on vaikea lisätä nykyisiin lukioihin, jolloin tilat käyvät entistä ahtaammaksi ja ryhmäkoot suuriksi. Tämä heijastuu opiskeluhuvinvointiin heikentävästi ja voi laskea opinnoissa ja oppilaitoksessa viihtymistä ja motivaatiota.	Mitä enemmän aloituspaikkoja on tarjolla, sitä useammalle voidaan tarjota paikkaa ensisijaisesta hakukohteesta. Tämä lisää opiskelijoiden motivaatiota opintoihin. Toiminnan hajauttaminen moneen toimipisteeseen heikentää yhteisöllisyyttä ja voi vaikuttaa lukioyhteisöön kiinnittymiseen negatiivisesti.
Mitä vaikutuksia ratkaisulla on nuorten mahdollisuuteen suoriutua koulutehtävistä?	Mikäli opiskelijoiden koulumatka pitenee kauemmaksi, voi kotiläksyihin jäävää aikaa olla vähemmän.	Jos aloituspaikkoja lisätään, tilat käyvät liian ahtaaksi ja ryhmäkoot suuriksi, jolloin opiskelijan mahdollisuus saada yksilöllistä tukea koulutehtäviin voi jäädä vähäisemmäksi, oppituntien työrauhaongelmat lisääntyä ja opetuksen seuraaminen vaikeutua. Opetukseen sopivia tiloja voi olla vaikea järjestää.	Jos aloituspaikkoja lisätään paljon, sisäänpääsykeskiarvo laskee. Mahdollisesti siis yhä useampi opiskelija tarvitsee tukea opintojen suorittamiseen. Isommilla opiskelijamäärillä riittävää tukea voi olla vaikea järjestää, mikäli tuen tarvitsijoita on paljon enemmän.

			Opetukseen sopivia tiloja voi olla vaikea järjestää.
Mitä vaikutuksia ratkaisulla on nuoren tarvitsemaan pedagogiseen ja muuhun tukeen koulutuksessa?	Tukea voidaan järjestää samassa määrin kuin tähänkin asti.	Kasvavien opiskelijamäärien ja isompien ryhmäkokojen myötä oppituntiaikainen tuki ja yksilöllinen kohtaaminen voivat jäädä pienemmäksi. Tukea tarvitsevien opiskelijoiden tunnistaminen voi olla vaikeampaa isoissa ryhmissä.	Nykyisillä resursseilla kaikille sisään tuleville ei välttämättä pystytä tarjoamaan pedagogista tukea. Mitä enemmän opiskelijoita on opettajaa kohden, sen heikompaa oppilaantuntemus ja tuen tarpeiden tunnistaminen voi olla.
Organisaatio ja henkilöstö			
Mitä vaikutuksia ratkaisulla on koulutuksen laatuun (esim. henkilöstön koulutus ja määrä sekä pysyvyys)?	Koulutus pystytään järjestämään nykyisillä henkilöresursseilla.	Mikäli aloituspaikkoja lisätään, ryhmäkoot kasvavat, mikä voi heijastua opetuksen laatuun heikentävästi. Henkilöstön työhyvinvointi voi kärsiä ja kuormitus lisääntyä suurempien työmäärien vuoksi. Lisäresurssia voidaan tarvita, jolloin pätevän henkilöstön rekrytointia ei voida ennalta taata.	Jos opiskelijoita lisätään oppilaitoksiin paljon, tulee uutta opetushenkilöstöä lisätä. Mikäli rekrytointihaasteiden myötä pätevää henkilöstöä ei ole tarjolla, oppilasmäärän lisäys vaikuttaa tarjottavan opetuksen laatuun.
Ympäristö			
Mitä vaikutuksia ratkaisulla on ryhmäkokoihin?	Ryhmäkoot ovat jo nykyisellään todella suuret.	Ryhmäkoot kasvavat kohtuuttoman suuriksi, koska tilahaasteiden vuoksi ei ole riittävästi tiloja.	Ryhmäkoot kasvavat kohtuuttoman suuriksi, koska tilahaasteiden vuoksi ei ole riittävästi tiloja.
Mitä vaikutuksia ratkaisulla on opiskeluympäristön turvallisuuteen ja terveellisuuteen?	Meluhaitat. Ahtaat tilat voivat lisätä levottomuutta ja häiriökäyttäytymistä nykyiselläänkin.	Meluhaitat ja ahtaiden tilojen lisäämä levottomuus ja häiriökäyttäytyminen säilyvät ja mahdollisesti lisääntyvät. Ahtaat tilat voivat olla turvallisuusriski esim. kriisitilanteissa, joissa tiloista täytyisi päästä nopeasti ulos.	Ei riittävästi tiloja nykyisissä lukiorakennuksissa. Koska kaikkia tiloja ei saada nykyisten rakennusten yhteyteen, siirtymiin liittyy turvallisuusriskejä (esim. teiden ylityksiä) ja ne voivat

			kuormittaa opiskelijoita tiukkojen aikataulujen vuoksi.
--	--	--	---

Vaihtoehtojen vertailun perusteella nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin osalta parhaimmaksi vaihtoehdoksi todettiin, että aloituspaikkoja ei lisätä. Vantaan Nuorisovaltuustoa pyydettiin antamaan oma näkemyksensä siitä, millaisia vaikutuksia tällä esityksellä on nuorten elämään. Nuorisovaltuuston kommentit on liitteessä 2.

Lähteet:

eOppiva ja kansallinen lapsistrategia. Lapsen oikeudet – Työkaluina lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi -koulutus. Haettu 26.6. osoitteesta <https://www.eoppiva.fi/koulutukset/lapsen-oikeudet-lapsivaikutusten-arviointi-ja-lapsibudjetointi/>.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2023. Lapsivaikutusten arviointi. Haettu 7.8.2023 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/lapsen-oikeudet-lapsiperhepalveluiden-suunnittelussa/lapsivaikutusten-arviointi>.

Unicef. Miten lapsivaikutusten arviointi toteutetaan? Haettu 7.8.2023 osoitteesta <https://www.lapsiystavallinenkunta.fi/lapsen-oikeuksien-teemapaketit/aluksi-lapsen-etu-on-ensisijainen/miten-lapsivaikutusten-arviointi-toteutetaan>.